

NEDERLANDS

Schrijven

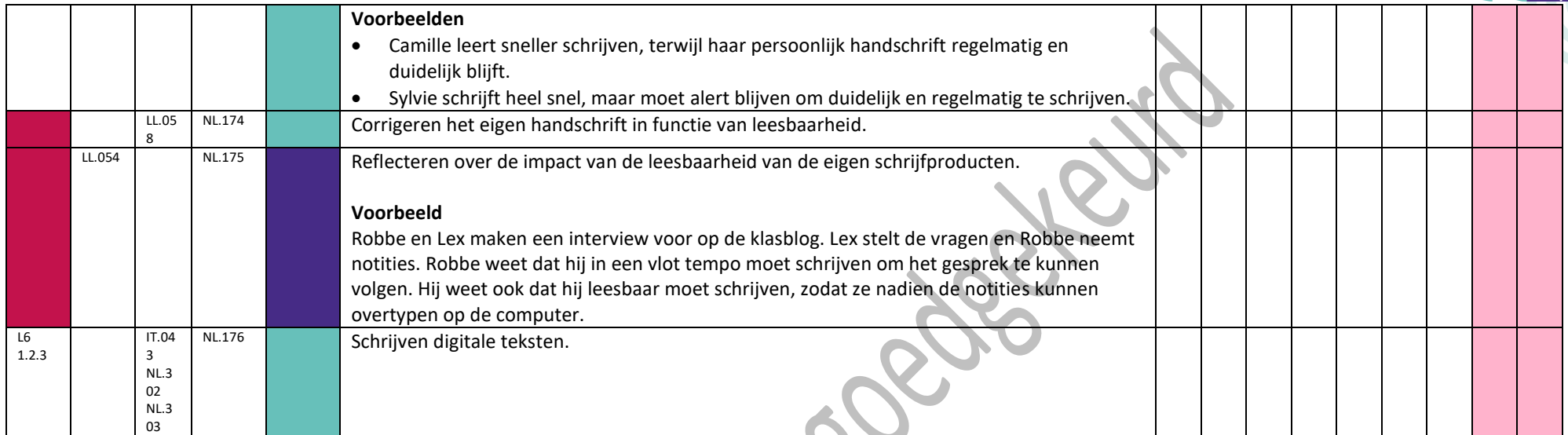
KO					L4					L6				
De kleuters kunnen					De leerlingen kunnen					De leerling kan				
1.2.1 een dynamische pengreep hanteren.					1.2.1 letters, woorden en zinnen schrijven tussen de grondlijn en hulplijnen.					1.2.1 vlot en regelmatig zonder hulplijnen schrijven op een enkele grondlijn.				
1.2.2 in een correcte schrijfhouding zitten.					1.2.2 kleine letters, hoofdletters, cijfers, reken- en leestekens, volgens een correcte route schrijven binnen een volledige liniatuur.					1.2.2 het schrijftempo en de vormgevingskwaliteit op elkaar afstemmen.				
1.2.3 rechte en gebogen lijnen maken binnen liniatuur.					1.2.3 een regelmatig handschrift hanteren met de juiste spatiëring binnen en tussen woorden.					1.2.3 een digitale tekst schrijven.				
1.2.4 schrijfpatronen maken binnen liniatuur.														
1.2.5 egaal binnen de lijntjes kleuren.					1.2.4 de kantlijn en witruimtes hanteren in schriften.									
1.2.6 arceren met rechte lijnen.														
1.2.7 de schrijfrichting hanteren.														
Handschrift en digitale vaardigheden														
MD/GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
KO 1.2.1			NL.142		Herkennen een dynamische pengreep. MIA <i>Dynamische pengreep:</i> • doseren van de spierspanning van de vingers • met soepele vingers en pols • schrijfgerief tussen duim en wijsvinger Te hanteren begrippen de duim, de vingers, de wijsvinger, de hand, de pols									
KO 1.2.1			NL.143		Gebruiken een dynamische pengreep bij het schrijven.									
KO 1.2.3		LO.0 16	NL.144		Schrijven rechte en gebogen lijnen tussen twee lijnen.									
KO 1.2.4		LO.0 16	NL.145		Schrijven patronen tussen twee lijnen.									
KO 1.2.5		LO.0 16	NL.146		Kleuren egaal.									
KO 1.2.5		LO.0 16	NL.147		Kleuren binnen de lijntjes.									

KO 1.2.6		LO.0 16	NL.148	Arceren met rechte lijnen.															
KO 1.2.7	NL.12 3		NL.149	Beschrijven de schrijfrichting. MIA <i>Schrijfrichting:</i> - van links naar rechts - van boven naar beneden - pagina na pagina Te hanteren begrippen van links, naar rechts, van boven, naar beneden, van voor, naar achter															
KO 1.2.7			NL.150	Schrijven volgens het principe van schrijfrichting.															
KO 1.2.2	LO.01 6 LO.01 7	LO.0 99	NL.151	Illustreer een correcte schrijfhouding. MIA <i>Correcte schrijfhouding:</i> - een goede zithouding - afstand tussen ogen en schrijfhand Voorbeelden - Lex zit mooi recht, met het onderste deel van de rug tegen de rugleuning van de stoel, het bovenlichaam licht voorovergebogen en de buik op een vuistbreedte afstand van de tafel. De voeten staan naast elkaar, plat op de grond. De onderarmen rusten op de tafel terwijl de ellebogen net op of net buiten de tafel liggen. Het hoofd is licht gebogen. - Lumi controleert met een meetlat of de afstand tussen de ogen en de schrijfhand van Fré ongeveer 30 cm meet. 'Dat is de ideale afstand om te schrijven', zegt de juf.															
KO 1.2.2	LO.01 6 LO.01 7	LO.1 02	NL.152	Passen een correcte schrijfhouding toe.															
	LL.042	LO.0 17	NL.153	Illustreer een gepaste positie van het schrijfooppervlak. Voorbeelden <i>Gepaste positie van het schrijfooppervlak:</i> - rechtshandigen leggen hun schrijfooppervlak iets schuin gedraaid naar de kant van de schrijfhand - linkshandigen die boven de regel schrijven leggen hun schrijfooppervlak iets schuin gedraaid naar de kant van de schrijfhand															

PBD-GO!

					Te hanteren begrippen omhoog, omlaag, (naar) boven, (naar) onder, rond, gebogen, de lijn, de lus, schuin												
L4 1.2.2	NL.04 5 NL.04 6 NL.23 4 NL.23 9		NL.162		Illustreeren de correcte route bij het schrijven. MIA <i>Correcte route:</i> • hoofdletters • leestekens: de komma												
L4 1.2.2	NL.04 6 NL.23 9		NL.163		Illustreeren de correcte route bij het schrijven. MIA <i>Correcte route:</i> • leestekens: het dubbele punt												
L4 1.2.1		LO.0 17	NL.164		Illustreeren het schrijven binnen een volledige liniatuur. MIA <i>Volledige liniatuur:</i> de grondlijn en de hulplijnen Te hanteren begrippen de grondlijn, de hulplijnen												
L4 1.2.2	NL.23 9 NL.52 0 NL.52 1 WI.02 4 WI.08 7 WI.27 3 WI.27 6	LO.0 17	NL.165		Schrijven volgens de correcte route tussen een volledige liniatuur. MIA <i>Schrijven:</i> • kleine letters, cijfers • leestekens: het punt, het vraagteken, het uitroepteken • letters, woorden en zinnen • rekestekens												
L4 1.2.2	NL.23 4 NL.23 8 NL.52 0 NL.52 1 WI.02 4 WI.33 0	LO.0 17	NL.166		Schrijven volgens de correcte route tussen een volledige liniatuur. MIA <i>Schrijven:</i> • kleine letters, hoofdletters, cijfers • leestekens: het punt, het vraagteken, het uitroepteken • letters, woorden en zinnen • rekestekens												

PBD-GO!

KO	L4 De leerlingen kunnen 1.2.5 de volgende categorieën van woorden spellen: • woorden met een hoofdletter: persoonsnamen, titels van boeken en films, aardrijkskundige namen, feestdagen, talen en taalvariëteiten; • woorden met gedekte en vrije klinkers in open en gesloten lettergrepen; • woorden met een doffe klank in: ○ open en onbeklemtoonde lettergrepen; ○ voor- en achtervoegsels; ○ -eren,-elen,-enen; ○ frequente woorden. < bv. me, moeten, gevaar, voorzichtig, innerlijk, kinderen, meubelen, tekenen, avond > • woorden met tweetekensklanken: ei, ij, ou, au, eu, ui; • woorden met lettergroepen: aai, oei, ooi, eeuw, ieuw; • woorden met meerdere medeklinkers vooraan, in het midden, en achteraan;	L6 De leerling kan 1.2.4 de volgende categorieën van woorden spellen: • woorden met hoofdletters: afleidingen van aardrijkskundige namen, namen van historische gebeurtenissen, namen van bedrijven, gebouwen en merken; • woorden die anders uitgesproken worden dan geschreven; < bv. station, actie, concert, succes, accu, quotiënt, examen, journaal, team, premier > • woorden met vrije klinkers ee, o, u, ie, i, oe, ai, in een open of gesloten lettergreep; < bv. café, diner, trainen, ruw, eventueel, fabrikant, radio, historisch, baby, bijzonder, journaal, militair > • woorden met de achtervoegsels -isch(e), -air(e), -iaal, -eal, -ueel, -ieel; • vakspecifieke woorden uit het Latijn of Grieks; < bv. fauna, flora, fotografie > • onregelmatige verkleinwoorden; • meervouden op -ie en -ee;
-----------	--	---

					• woorden met medeklinkers eindigend op -b, -p- -d, -t, -g; • woorden met -ng en -nk; • woorden met -ch/-g; • meervouden op -s, 's, -en, -eren; • verkleinwoorden op -je, -tje, -etje, -pje, -kje. 1.2.6 spellingregels bij werkwoorden in de tegenwoordige tijd toepassen. 1.2.7 zwakke en sterke werkwoorden in de (on)voltooid verleden tijd spellen. 1.2.8 zinnen en teksten schrijven met aandacht voor zinsstructuur, gebruik van hoofdletters en interpunctie.	< bv. kopieën en zeeën > • afwijkende meervouden; < bv. musea, centra > • frequent gebruikte afkortingen, initiaalwoorden en letterwoorden; • frequent gebruikte woorden met koppelteken, apostrof, trema en accent. 1.2.5 spellingregels toepassen bij frequente werkwoorden in tegenwoordige, verleden, voltooid en toekomstige tijd. 1.2.6 samengestelde zinnen en teksten schrijven met aandacht voor zinsstructuur, gebruik van hoofdletters en interpunctie. De leerling kent 1.4.5 spelling: • interpunctietekens: dubbele aanhalingstekens, haakjes; • woordtekens: trema, koppelteken, apostrof, accent, soorten afkortingen.
--	--	--	--	--	--	---

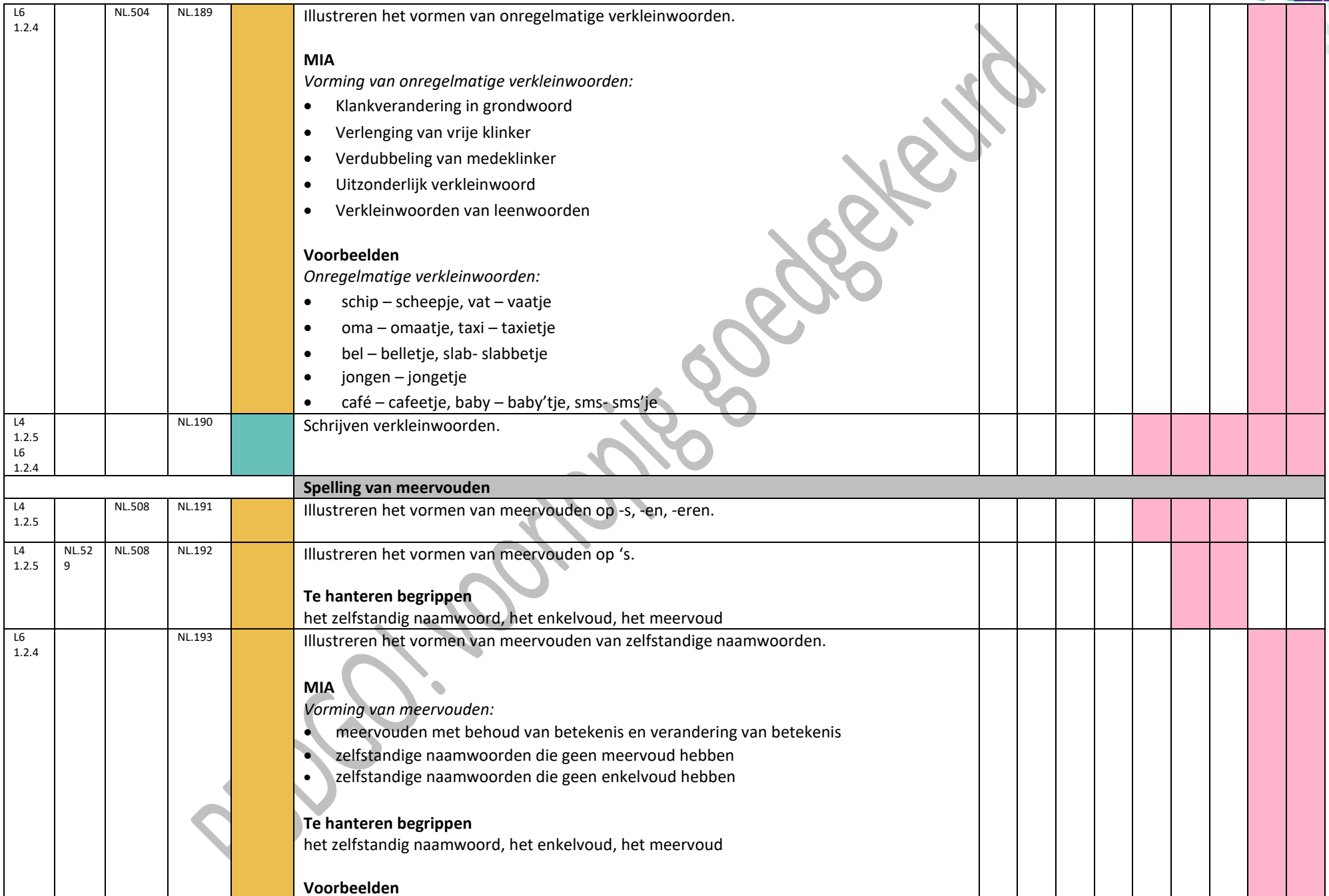
Correct schrijven

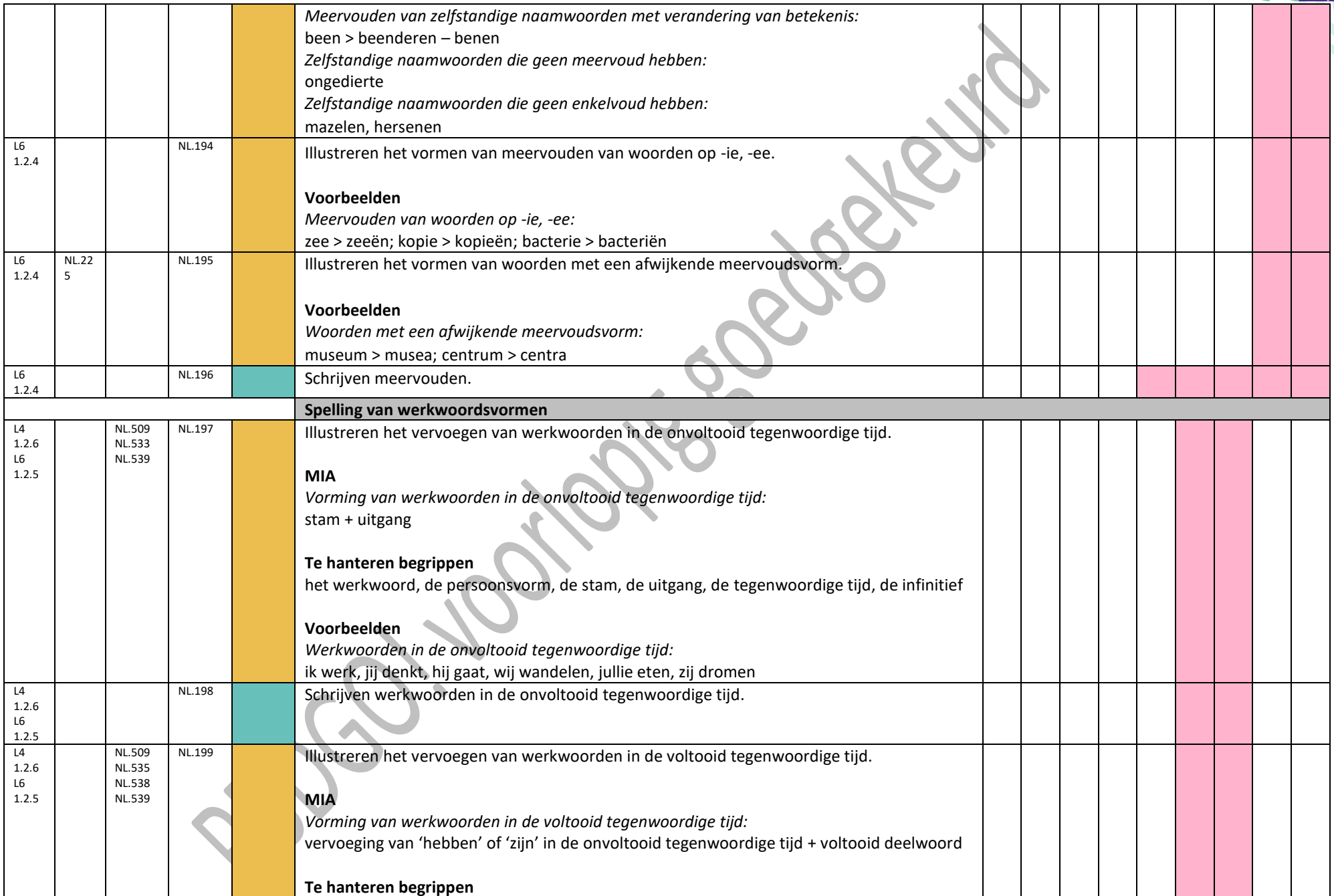
Spelling van woorden

MD/GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
					Spelling van woorden met klankzuivere klinkers en medeklinkers									
	NL.01 9 NL.02 0 NL.02 1 NL.02 2 IT.03 6		NL.177		Schrijven voor hen belangrijke woorden als globale eenheden. Te hanteren begrippen het woord, de letter Voorbeelden <i>Voor hen belangrijke woorden:</i> • de eigen naam, namen van voor hen belangrijke mensen, naamwoorden van voor hen belangrijke mensen zoals papa, oma, tante... kopiëren door letters te stempelen, met losse letters te leggen, met een toetsenbord te typen, na te tekenen in kapitalen • themawoorden kopiëren door letters te stempelen, met losse letters te leggen, met een toetsenbord te typen, na te tekenen met schrijfmaterialen									
L4 1.2.5	NL.02 9 NL.21 4		NL.178		Schrijven klankzuivere woorden met één lettergreep. MIA									

8

L.184		Passen de verdubbelingsregel voor medeklinkers voorafgegaan door een gedekte klinker toe.		
L.185		Illustreren de verenkeliingsregel voor vrije klinkers. MIA <i>Vrije klinker:</i> • vrije klinker in een woord • vrije klinker op het einde van een woord Voorbeelden <i>(woorden met) Vrije klinkers:</i> Bomen, taken, paden, lader, teler, auto, na, nu		
L.186		Passen de verenkeliingsregel voor ongedekte klinkers toe.		
		Spelling van verkleinwoorden		
L.187		Illustreren het vormen van regelmatige verkleinwoorden. MIA <i>Regelmatige verkleinwoorden:</i> • op -je, • op -tje • op -pje • op -etje Te hanteren begrip het verkleinwoord		
L.188		Illustreren het vormen van onregelmatige verkleinwoorden. MIA <i>Vorming van onregelmatige verkleinwoorden:</i> Bij het achtervoegsel -kje valt de g van het wordeinde -ng in het grondwoord weg. Voorbeelden <i>Onregelmatige verkleinwoorden:</i> koning – koninkje, ketting – kettinkje		

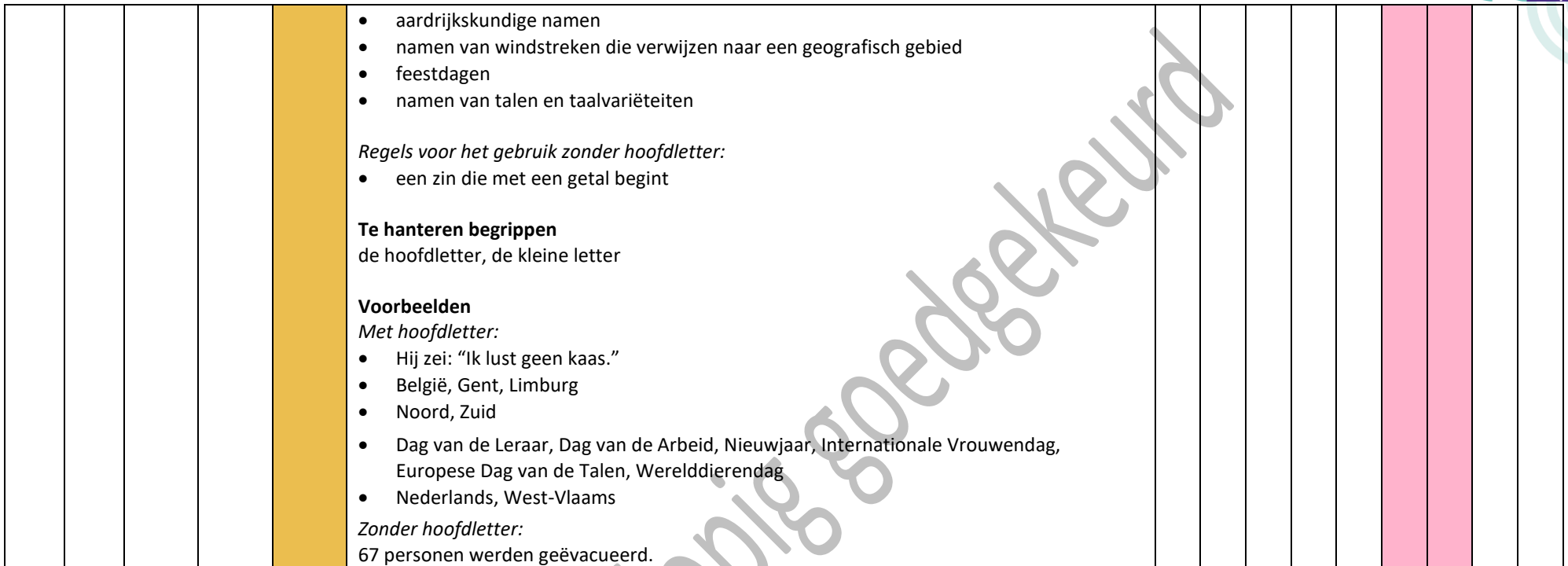
					de voltooid tegenwoordige tijd, het voltooid deelwoord													
					Voorbeelden <i>Werkwoorden in de voltooid tegenwoordige tijd:</i> ik heb gewerkt, ik ben gekomen													
L4 1.2.6 L6 1.2.5			NL.200		Schrijven werkwoorden in de voltooid tegenwoordige tijd.													
L4 1.2.7 L6 1.2.5		NL.509 NL.534 NL.539	NL.201		Illustreer het vervoegen van zwakke werkwoorden in de onvoltooid verleden tijd. MIA <i>Vorming van zwakke werkwoorden in de onvoltooid verleden tijd:</i> • stam + uitgang • zonder klankverandering Te hanteren begrip de verleden tijd Voorbeelden <i>Werkwoorden in de onvoltooid verleden tijd:</i> ik werkte, wij wandelden, zij droomden.													
L4 1.2.7 L6 1.2.5		NL.509 NL.534 NL.539	NL.202		Illustreer het vervoegen van sterke werkwoorden in de onvoltooid verleden tijd. MIA <i>Vorming van sterke werkwoorden in de onvoltooid verleden tijd:</i> • stam + uitgang • met klankverandering Voorbeelden <i>Sterke werkwoorden in de onvoltooid verleden tijd</i> jij dacht, hij ging, jullie aten													
L4 1.2.7 L6 1.2.5			NL.203		Schrijven werkwoorden in de onvoltooid verleden tijd.													
L4 1.2.7 L6 1.2.5		NL.509 NL.536 NL.538 NL.539	NL.204		Illustreer het vervoegen van werkwoorden in de voltooid verleden tijd. MIA <i>Vorming van werkwoorden in de voltooid verleden tijd:</i> vervoeging van ‘hebben’ of ‘zijn’ in de onvoltooid verleden tijd + voltooid deelwoord Te hanteren begrip													

					de voltooid verleden tijd														
					Voorbeelden <i>Werkwoorden in de voltooid verleden tijd:</i> ik had gewerkt, ik was gekomen.														
L4 1.2.7 L6 1.2.5			NL.205		Schrijven werkwoorden in de voltooid verleden tijd.														
L6 1.2.5		NL.537 NL.540	NL.206		Illustreren het vervoegen van werkwoorden in de toekomstige tijd. MIA <i>Vorming van werkwoorden in de onvoltooid tegenwoordig toekomstige tijd:</i> vervoeging van het werkwoord zullen + infinitief Te hanteren begrippen de infinitief, de toekomstige tijd														
L6 1.2.5			NL.207		Schrijven werkwoorden in de toekomstige tijd.														
L6 1.2.5			NL.208		Tonen hun kennis van spellingsregels van frequente werkwoorden in de tegenwoordige, verleden, voltooid en toekomstige tijd in verschillende contexten. Voorbeelden - In de klas werken de leerlingen rond het brede thema ‘Toen, nu en binnenkort’. Amir, Jackson en Robin onderzoeken hoe onze kustlijn zich doorheen de tijd verlegde. Ze schrijven daarover een artikel voor op de klasblog. Bij het schrijven letten ze op de spelling van de werkwoorden in de verschillende tijden. - Nadia koos ervoor om een verhaal te schrijven over haar moeder, haar grootmoeder en zichzelf wanneer ze 8 jaar oud waren. Daarin vergelijkt ze het leven van haar grootmoeder, haar moeder en zichzelf. Na het schrijven kijkt Nadia na of ze telkens de juiste spelling van de werkwoorden in de verschillende tijden heeft gebruikt.														
					Spelling van woorden met specifieke lettercombinaties														
L4 1.2.5	NL.03 3		NL.209		Schrijven woorden met een medeklinkercluster vooraan of achteraan. Voorbeelden <i>Woorden met een medeklinkercluster vooraan:</i> de <u>k</u> raan, de <u>t</u> rap, de <u>s</u> trik <i>Woorden met een medeklinkercluster achteraan:</i> de po <u>o</u> rt, de be <u>rg</u> , her <u>f</u> st														
L4 1.2.5	NL.03 1		NL.210		Schrijven -ng en -nk woorden.														
L4 1.2.5	NL.03 3		NL.211		Schrijven woorden met sch-.														

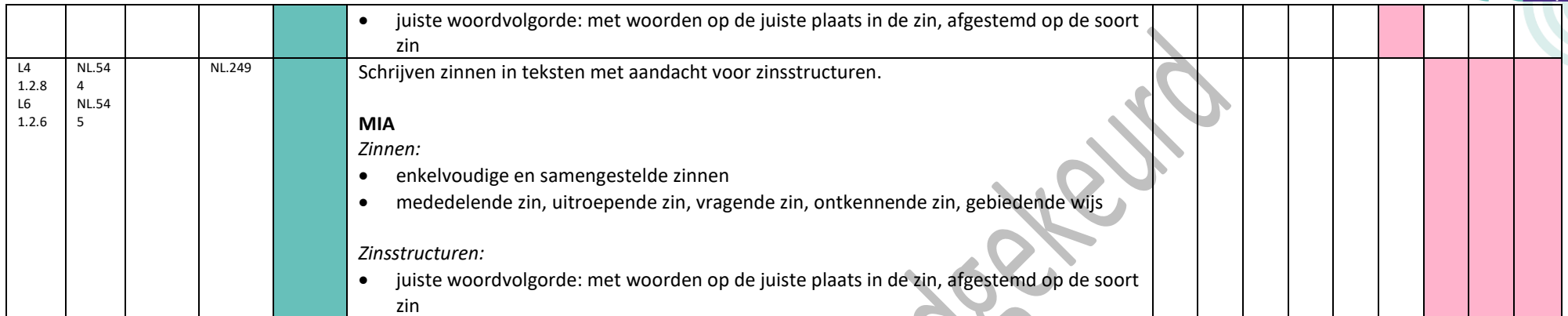
L4 1.2.5			NL.212		Schrijven woorden met meerdere medeklinkers in het midden. Voorbeelden <i>Woorden met meerdere medeklinkers in het midden:</i> het <u>mask</u> er, het <u>kasteel</u> , <u>onder</u>													
L4 1.2.5			NL.213		Schrijven woorden met au/ou en ei/ij.													
L4 1.2.5	NL.03 1 NL.03 7 NL.17 8		NL.214		Schrijven woorden met meertekenklanken. MIA <i>Meertekenklanken:</i> • aai • ooi • oei • eeuw • ieuw • uw • eu • ui • oe													
L4 1.2.5			NL.215		Schrijven -ch/-g en -cht/-gt woorden.													
			NL.216		Schrijven woorden die eindigen op -teit en -heid.													
			NL.217		Schrijven laagfrequente woorden met een dubbele medeklinker. Voorbeelden <i>Laagfrequente woorden met een dubbele medeklinker:</i> onm <u>iddell</u> ijk, het <u>parallel</u> logram, de profess <u>or</u>													
L6 1.2.4		NL.504	NL.218		Schrijven woorden die eindigen op -isch(e), -air(e), -iaal, -eaal, -ueel, -ieel. Te hanteren begrippen het grondwoord, het achtervoegsel													
					Spelling van woorden met een doffe klank													
L4 1.2.5	NL.03 0	NL.527	NL.219		Schrijven de doffe klank in lidwoorden. MIA <i>Lidwoorden:</i> de, het, een													
L4 1.2.5	NL.03 6		NL.220		Schrijven de doffe klank in hoogfrequente woorden.													

16

					fauna en flora uit het Latijn; fotografie uit het Grieks												
L6 1.2.4			NL.231		Schrijven woorden uit verschillende vakgebieden met een oorsprong in het Latijn of Grieks.												
L6 1.2.4 L6 1.4.5	NL.52 6	NL.042	NL.232		Herkennen vaak voorkomende afkortingen, initiaalwoorden en letterwoorden. Voorbeelden <i>afkortingen:</i> a.u.b., bv. <i>initiaalwoorden:</i> EHBO, pc <i>letterwoorden:</i> vip, ufo												
L6 1.2.4 L6 1.4.5	NL.04 2		NL.233		Schrijven vaak voorkomende afkortingen, initiaalwoorden en letterwoorden.												
Hoofdletters en interpunctie																	
MD/ GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2,5- 4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9- 10	10- 11	11- 12			
L4 1.2.5	NL.03 5 NL.12 9 NL.16 6 NL.16 7		NL.234		Illustreeren de regels voor het gebruik van hoofdletters bij schrijven. MIA <i>Regels voor het gebruik van hoofdletters:</i> - aan het begin van een zin - bij het schrijven van eigennamen van personen - bij titels van boeken en films Te hanteren begrippen de hoofdletter, de kleine letter Voorbeelden <i>Gebruik van hoofdletters:</i> - Op een dag gebeurde er iets geks. - Erwin Vandenbroucke, Adelinde Loconsole - Sjakie en de chocoladefabriek (boek van Roald Dahl) - Wonka (film naar het boek van Roald Dahl)												
L4 1.2.5	NL.16 7 NL.55 9		NL.235		Illustreeren de regels voor het gebruik van hoofdletters bij schrijven. MIA <i>Regels voor het gebruik met hoofdletters:</i> - het eerste woord van een aanhaling - aan het begin van een zin												

		hoofdletter aan het begin van een zin, inclusief uitzondering bij een zin die niet een getal begint leesteken in de zin: komma, dubbele punt		
L.245		Schrijven zinnen en teksten met aandacht voor het gebruik van hoofdletters en interpunctie. MIA <i>Gebruik van hoofdletters en interpunctie:</i> - hoofdletter aan het begin van een zin, inclusief uitzonderingen zoals 's Morgens... en 14 dagen later... - hoofdletter aan het begin van een aanhaling - leesteken in de zin: dubbele aanhalingstekens		
L.246		Schrijven zinnen in teksten met aandacht voor zinsstructuren. MIA <i>Zinnen:</i> - enkelvoudige zinnen - mededelende zin <i>Zinsstructuren:</i> - juiste woordvolgorde: met woorden op de juiste plaats in de zin, afgestemd op de soort zin		
L.247		Schrijven zinnen in teksten met aandacht voor zinsstructuren. MIA <i>Zinnen:</i> - enkelvoudige zinnen - uitroepende zin, vragende zin, ontkennende zin, gebiedende wijs <i>Zinsstructuren:</i> - juiste woordvolgorde: met woorden op de juiste plaats in de zin, afgestemd op de soort zin		

[illegible]

L.252		Gilles toont met trots zijn prijslijst en zegt: "Ik heb een lijst gemaakt voor de winkel" Gebruiken specifieke stukken uit het schrijfproduct als antwoord op een specifieke vraag. Voorbeeld De leraar vraagt aan Gilles wat hij schreef. Hij toont zijn prijslijst, zegt en wijst tegelijkertijd aan: "Ik schreef wortel, brood, banaan en de prijzen"	
L.253		Gebruiken het schrijven geïntegreerd tijdens hun spel. MIA <i>Schrijven:</i> • tekeningen • al dan niet uitgevonden grafemen	
L.254		Schrijven teksten voor zelfgekozen doeleinden. Voorbeelden <i>Teksten voor zelfgekozen doeleinden:</i> • kopiërend letters, woorden en zinnen schrijven voor eigen plezier • een eigen ervaring, belevenis, gevoelens... in een dagboek schrijven	
L.255		Noteren informatie in een aangeboden schematische voorstelling. MIA <i>Informatie:</i> uit verschillende vakdisciplines <i>Schematische voorstelling:</i> • schema • lijst Voorbeelden • Het is winter. De kinderen leren over weersverschijnselen die bij de winter horen. Ze leren ook dat daar aangepaste kledij bij hoort. Ze maken een lijstje van welke kledij geschikt is om in de winter te dragen. • In de les verkeer onderzoeken de kinderen welke soorten verkeersborden er zijn. Ze noteren in hun schema welke vormen en kleuren de aangeboden verkeersborden hebben, door de vorm te tekenen en in te kleuren. Samen met de leerkracht noteren ze er de naam bij en wat de betekenis van de combinatie van vorm en kleur is, zoals verbodsbord, gevaarsbord... Zo hebben ze een handig overzicht gemaakt van de soorten verkeersborden dat ze later nog kunnen raadplegen om de betekenis van een ongezien	

L4 1.2.9	NL.075		NL.256		Herkennen kernwoorden in teksten.													
L4 1.2.9			NL.257		Maken beknopte notities met behulp van kernwoorden uit teksten. MIA <i>Teksten:</i> • mondeling of schriftelijk aangeboden • van verschillende vakdisciplines													
L4 1.2.9	NL.080 NL.135 WI.88 0	LL.048	NL.258		Gebruiken schematische voorstellingen bij het ordenen van inhouden uit teksten. MIA <i>Gebruiken:</i> • met gebruik van kernwoorden • met weergave van verbanden Voorbeelden • In een tekst over de verschillende diersoorten worden er verschillende voorbeelden gegeven. Suzanna en Doris maken samen een <u>lijstje</u> waarin ze per diersoort de voorbeelden opsommen. • Linde en Samia vergelijken twee landschappen met elkaar. Ze stellen dit voor in een venndiagram.													
L4 1.2.10	NL.075 NL.135	NL.078	NL.259		Verwoorden de hoofdgedachte van een tekst in een korte zin. MIA <i>Tekst:</i> • een alinea of de volledige tekst <i>Verwoorden:</i> • met behulp van genoteerde kernwoorden													
L4 1.2.10	NL.078 NL.135	LL.048	NL.260		Schrijven de hoofdgedachte van een tekst in een korte zin. MIA <i>Tekst:</i> • een alinea of de volledige tekst <i>Schrijven:</i> • met behulp van kernwoorden													
L6 1.2.9		LL.049	NL.261		Maken gestructureerde aantekeningen met behulp van kernwoorden.													
L6 1.2.7	NL.075 NL.135	LL.049	NL.262		Schrijven in eigen woorden het kernidee van een tekst op.													

					MIA <i>Tekst:</i> een alinea of de volledige tekst														
	LL.050		NL.263		Verwoorden het belang van het samenvatten van teksten. Voorbeelden <i>Belang van samenvatten:</i> • informatie verwerven en onthouden • Een gelezen verhaal kort samenvatten omdat je het wil aanraden aan een vriend.														
L6 1.2.8	NL.075 NL.135 NL.317	LL.050	NL.264		Vatten een tekst samen. MIA <i>Samenvatten:</i> • kernidee/hoofdgedachte • argumenten • relevante details														
L6 1.2.8	NL.309	LL.050 NL.132 NL.135	NL.265		Vatten de inhoud van teksten samen, gebruikmakend van de tekststructuur/verhaalstructuur. MIA <i>Tekststructuur/verhaalstructuur:</i> • vormelijke elementen van tekststructuur/verhaalstructuur: titel, tussentitel, alinea, hoofdstuk, bladzijde, regel, cursief, vet, tekstopmaak • inhoudelijke elementen van tekststructuur: oorzaak-gevolgstructuur, chronologische opbouw, probleem-oplossingsstructuur, vergelijkende opbouw, beschrijvende opbouw • inhoudelijke elementen van verhaalstructuur: begin (kennismaking: personages, situatie, plaats), midden (probleem en obstakels), slot (oplossing en afloop); chronologische opbouw Te hanteren begrippen het hoofdstuk, de bladzijde, de alinea, de regel, de titel, de tussentitel, de tekstopmaak, cursief, vet														
	IT.053 NL.096 NL.099	NL.097	NL.266		Schrijven teksten op basis van informatie, verzameld uit verschillende bronnen (synthese).														

KO De kleuters kennen	L4 De leerlingen kunnen	L6 De leerling kan 1.2.3 een digitale tekst schrijven.
-------------------------------------	---------------------------------------	---

1.2.9 de functie van schriftelijke taal om te informeren of te communiceren. De kleuters kunnen 1.2.10 ideeën aanbrengen voor een tekst vanuit aangeboden inhoud, eigen ervaringen of creatieve ideeën.	1.2.11 met behulp van enkele gepaste tekstkenmerken specifieke teksten formuleren. < bv. een stappenplan, een brief > 1.2.12 bedenken wat de inhoud van een tekst kan zijn en hiervoor gebruik maken van hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.2.13 ideeën verzamelen en ordenen voor een tekst via een woordspin of schema. 1.2.14 teksten schrijven met aandacht voor gepaste inhoud. 1.2.15 structuur in een tekst aanbrengen: begin, midden en slot. 1.2.16 teksten schrijven met aandacht voor woordkeuze en zinsconstructies afgestemd op het beoogde publiek. 1.2.17 teksten schrijven met een verzorgde tekstopmaak aangepast aan het tekstdoel. 1.2.18 teksten herlezen en op aanwijzing herschrijven. 1.2.19 teksten schrijven met aandacht en doorzettingsvermogen.	1.2.10 met behulp van enkele gepaste tekstkenmerken specifieke teksten formuleren. < bv. bij een reclametekst, een nieuwsbericht > 1.2.11 bedenken wat de inhoud van een tekst kan zijn en hiervoor gebruik maken van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis en relevante strategieën: brainstorm, vragen stellen en associëren. 1.2.12 ideeën verzamelen en ordenen voor een tekst en hierbij indien relevant een plan of structuur opstellen. 1.2.13 teksten schrijven met aandacht voor gepaste en samenhangende inhoud. 1.2.14 een herkenbare en eenvoudige structuur aanbrengen in teksten met inbegrip van titels, tussentitels, alinea's en structuuraanduiders (verwijs, verbindings- en signaalwoorden). 1.2.15 een doelgerichte formulering hanteren met variatie in zinsbouw en gepaste woordkeuze met gebruik van figuurlijk taalgebruik en een gepast register afgestemd op het beoogde publiek. 1.2.16 kritisch reflecteren op teksten en ze op aanwijzing herschrijven. 1.2.17 teksten schrijven met een verzorgde (digitale) tekstopmaak in functie van verzenden of publiceren. 1.2.18 het schrijfproces met aandacht en doorzettingsvermogen doorlopen.
---	---	--

Schrijven om te delen

Invloed van de auteur op de lezer

MD/GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	2-5-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
KO 1.2.9	NL.250 NL.251 NL.254		NL.267		Illustreren de functies van geschreven taal. MIA <i>Functies van geschreven taal:</i> - om te informeren - om te communiceren									
L4 1.2.16	NL.298 NL.567		NL.268		Illustreren dat je als auteur invloed kan uitoefenen op de lezer. MIA <i>Invloed auteur:</i> taalgebruik									

					- woordkeuze Voorbeelden <i>Invloed auteur:</i> - In een spannend verhaal kies je geschikte woorden om als auteur te beschrijven wat een angstig personage voelt, ziet en hoort. De lezer kan deze spanning als het ware in zijn lichaam voelen. - Als auteur van een informatiebrochure kies je voor korte, krachtige zinnen en duidelijke afbeeldingen. Zo moet de lezer weinig moeite doen om te lezen en is die toch goed geïnformeerd.														
L4 1.2.16	NL.567		NL.269		Reflecteren samen over de invloed die elkaars schrijfproducten uitoefenen op lezers. Voorbeelden - Evi maakte een poster om iedereen duidelijk te maken dat bananenschillen in de groenafvalbak horen. Ze kleurde de afvalbak groen en tekende een pijl van de bananenschil naar de vuilbak. Evi en haar klasgenoten reflecteren samen over de duidelijkheid van deze boodschap. Ze leggen aan elkaar uit hoe zij de boodschap op de poster van Evi begrijpen. - Mehmet maakte een verslag met een tekening over de voetbalmatch. Mehmet schreef in grote letters wat de supporters riepen en hij gebruikte uitroeptekens. Mehmet en zijn klasgenoten reflecteren samen over de tekstopmaak. Zij leggen aan elkaar uit in hoeverre grote letters en uitroeptekens duidelijk maken dat de supporters roepen. - Daria schreef een spookverhaal. De leerlingen ervaren hoe spannend het is door de manier waarop Daria beschrijft hoe het hoofdpersoon kippenvel krijgt en rilt van angst wanneer ze een deur hard hoorde dichtklappen. Daria en haar klasgenoten reflecteren samen over de spanning in het verhaal. Ze geven aan welke woorden of woordgroepen het verhaal voor hen spannend maken.														
L6 1.2.15	NL.275 NL.276		NL.270		Geven weer wat hen als auteur motiveert om iets te schrijven wat invloed kan uitoefenen op de lezers. Voorbeelden - Dario schreef als auteur van een fantastisch verhaal over de knotsgekke avonturen van een kind om de lezers plezier te doen beleven aan een fantasievol verhaal. - Misha wil als auteur dierenleed onder de aandacht brengen door een schokkende poster van een verwaarloosd huisdier te maken.														
Schrijfproces sturen																			
MD/ GO!			Nr.	E/G/ G	Leerlijn	2,5- 4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9- 10	10- 11	11- 12					
Schrijfstrategieën																			
L4 1.2.11	NL.383 LL.017		NL.271		Beschrijven stappen van een schrijfproces.														

[illegible]

L4 1.2.16	NL.120 NL.301 NL.573 NL.574		NL.274		Beschrijven het schrijfdoel en -publiek. MIA <i>Beschrijven:</i> gebruik makend van het communicatiemodel: zender, ontvanger, boodschap, kanaal												
L6 1.2.15	NL.120 NL.270	NL.575	NL.275		Beschrijven het schrijfdoel en -publiek. MIA <i>Beschrijven:</i> gebruik makend van het communicatiemodel: doel, medium, effect												
L4 1.2.16 L6 1.2.15	NL.120 NL.270 NL.301 NL.362		NL.276		Bepalen het schrijfdoel en -publiek. Voorbeelden - Sara heeft een raadsel geschreven en hangt het op het prikbord achteraan in de klas. Aan haar klasgenoten én de meester (publiek) vertelt ze dat zij hun oplossing (doel) op een papiertje mogen noteren en in de pot stoppen. Aan het einde van de week kijkt ze na of er iemand het raadsel heeft opgelost. Het juiste antwoord hangt ze bij het raadsel op het prikbord. - Tiago, Zayn en Matteo kiezen ervoor om een mail te schrijven naar het jeugdverblijf (publiek) waar ze binnenkort met de klas naartoe gaan. Ze willen weten of er een lift in het gebouw is zodat Zayn met zijn rolstoel naar de tweede verdieping kan gaan (doel).												
L4 1.2.11 L6 1.2.10	NL.385		NL.277		Selecteren een teksttype dat het best bij het schrijfdoel en het -publiek past. MIA <i>Teksttype:</i> uit een variatie aan teksten												
L4 1.2.11 L6 1.2.10	NL.120		NL.278		Reflecteren over de keuze van teksttype in functie van het schrijfdoel.												
L4 1.2.12 L4 1.2.13 L4 1.2.15	NL.308 NL.384 NL.386 WI.88 O IT.049		NL.279		Beschrijven manieren om een bepaald schrijffonderwerp voor te bereiden. MIA <i>Manieren om een schrijffonderwerp voor te bereiden:</i> - inhoud bedenken, gebruikmakend van vakspecifieke kennis en voorkennis - verzamelen van ideeën en informatie via een woordspin of schema - selecteren van ideeën en geschikte informatie - ordenen van ideeën en verzamelde informatie via een woordspin of schema												

30

KO 1.2.10	NL.250 NL.390		NL.285		Schrijven teksten over voor hen bekende onderwerpen. MIA <i>Schrijven:</i> - samen met de leraar - met letters, cijfers en al dan niet uitgevonden tekens											
KO 1.2.10			NL.286		Begrijpen het principe van hardop schrijven. MIA <i>Principe van hardop schrijven:</i> - gedachten weergeven in de vorm van woorden, zinnen en teksten - zinnen en formuleringen uitproberen 'in mijn hoofd'											
L4 1.2.14 L4 1.2.16	NL.246 NL.247 NL.277		NL.287		Schrijven korte teksten. MIA <i>Korte teksten:</i> - met meestal één inhoudselement - vaak met chronologische opbouw - korte zinnen, meestal enkelvoudig, grammaticaal eenvoudig											
L4 1.2.11 L4 1.2.14 L4 1.2.16	NL.248 NL.249 NL.298 NL.307 NL.310	NL.277	NL.288		Schrijven langere teksten. MIA <i>Langere teksten:</i> - met enkele inhoudselementen - met chronologische opbouw - langere zinnen, naast enkelvoudige ook samengestelde zinnen											
L6 1.2.10 L6 1.2.13 L6 1.2.15	NL.249 NL.298 NL.307 NL.311	NL.277	NL.289		Schrijven langere teksten. MIA <i>Langere teksten:</i> - met meerdere, samenhangende inhoudselementen: de tekst bevat steeds meer details, karakters worden steeds meer uitgediept, ideeën worden steeds dieper uitgewerkt - variatie in zinsbouw - gepaste woordkeuze - figuurlijk taalgebruik - register afgestemd op het publiek											
					Reviseren											
L4 1.2.18		LL.063	NL.290		Verbeteren hun schrijfproducten op basis van feedback. Voorbeelden											

32

				Voorbeelden <i>Hulpmiddelen:</i> woordenboek, spellingscorrector														
		LL.050	NL.295		Gebruiken hulpmiddelen bij het reviseren van schrijfproducten.													
					Verzenden/ publiceren													
			NL.296		Tonen een selectie aan eigen schrijfproducten.													
			NL.297		Selecteren uit eigen geschreven teksten welke ze willen delen met anderen. MIA <i>Eigen geschreven teksten:</i> • persoonlijke teksten • teksten van de groep													
L4 1.2.16 L4 1.2.17 L6 1.2.15 L6 1.2.17	NL.248 NL.249 NL.268 NL.274 NL.275 NL.362 NL.364 NL.499		NL.298		Illustreer criteria waaraan een schrijfproduct dat ze willen delen met anderen moet voldoen. MIA <i>Criteria:</i> • afgestemd op het publiek • gepast taalregister • gepaste woordkeuze • figuurlijk taalgebruik • variatie aan zinsbouw • gepaste tekstmaak • gepaste kanaal en medium: geschreven tekst Voorbeelden <i>Gepaste kanaal en medium - geschreven tekst:</i> een kartonboekje voor een verhaal voor jonge kleuters, een poster om een oproep te doen aan kinderen, een brief aan een ouder persoon													
	IT.042 IT.043	NL.119	NL.299		Illustreer presentatievormen voor schrijfproducten. Voorbeelden <i>Presentatievormen:</i> een klaskrant, een poster, een dagboek, een presentatie, een leesboek, een informatiemuur													
			NL.300		Bepalen een presentatievorm in functie van het schrijfdoel en publiek.													
L4 1.2.17	NL.274 NL.276 NL.298 NL.307		NL.301		Schrijven teksten met een verzorgde tekstmaak. MIA <i>Schrijven:</i>													

					passend bij het schrijfdoel														
L6 1.2.17	NL.133 NL.298 NL.307	NL.176 IT.043	NL.302		Schrijven teksten met een verzorgde opmaak. MIA <i>Verzorgde opmaak:</i> • handgeschreven • digitaal														
L6 1.2.17	NL.133 NL.298 NL.307	IT.043 NL.176	NL.303		Gebruiken digitale middelen om geschreven teksten vorm te geven. MIA <i>Geschreven teksten:</i> • voor verschillende doeleinden en -groepen <i>Vormgeven:</i> • volgens gangbare schrijfconventies Voorbeelden <i>Digitale middelen:</i> • verschillende devices (of dragers) • tekstverwerkers • presentatiesoftware														
					Reflectie op het schrijven														
L4 1.2.18 L6 1.2.16	LL.053 LL.054 LL.057		NL.304		Duiden de gemaakte keuzes bij het schrijven van een tekst in functie van het schrijfdoel. MIA <i>Duiden gemaakte keuzes:</i> • over het eigen schrijfproces en schrijfproduct • over het schrijfproces en schrijfproduct van anderen Voorbeelden <i>Keuzes in functie van het schrijfdoel:</i> • Een brief schrijven op een wisbordje is niet handig. • De structuur ‘inleiding – midden – slot’ gebruiken bij het schrijven van een verhaal. • Bij een presentatie schrijf je trefwoorden, géén zinnen. • Bij een verslag over ons groepswerk schrijven we hoe we te werk zijn gegaan, in de juiste volgorde. • In een versje dat we schrijven voor de kleuters van de eerste kleuterklas, gebruiken we geen moeilijke woorden.														

	oplossingstructuur, vergelijkende opbouw, beschrijvende opbouw		
	Te hanteren begrippen de tekst, het begin, het midden, het slot		
L.309	Gebruiken kennis over tekststructuur/verhaalstructuur om de eigen gedachten te structureren ter voorbereiding op het uiteindelijke schrijfproduct. MIA <i>Tekststructuur:</i> - vormelijke structuur - inhoudelijke structuur: oorzaak-gevolgstructuur, chronologische opbouw, probleem-oplossingstructuur, vergelijkende opbouw, beschrijvende opbouw Te hanteren begrippen de titel, de tussentitel, de alinea, de structuuraanduiders		
L.310	Schrijven teksten met een eenvoudige en herkenbare structuur die bij het teksttype past. Voorbeelden <i>Teksten met eenvoudige en herkenbare structuur:</i> - een recept: ingrediënten, werkwijze - een brief: plaats en datum, aanhef, slot		
L.311	Schrijven steeds complexer wordende teksten in een structuur die bij het teksttype past. Voorbeelden <i>Steeds complexer worden teksten:</i> - een brochure: omslag met titel en afbeelding of logo; introductie; informatief gedeelte met alinea's en tussentitels, contactgegevens - een verhaal: inleiding-midden-slot		
L.312	Schrijven teksten met variatie in zinsbouw.		
L.313	Tonen hun kennis over tekststructuur/verhaalstructuur in verschillende contexten. Voorbeelden - Levi leest een stappenplan om pannenkoeken te bakken. Hij zegt dat er eerst een lijst met benodigheden staat, gevolgd door duidelijke instructies in volgorde. Hij herkent dat dit een instructietekst is. - Rebecca vertelt een zelfverzonnen verhaal aan haar klasgenoten. Ze begint met wie en		

